
Ciosny Folwark, st. 3, gm. Zgierz, woj. łódzkie, AZP 63-51

Informator Archeologiczny : badania 34, 134-136

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mika trzciniecka z obiektów występuje tam w większości jako domieszka do ceramiki kultury przeworskiej (obiekt nr 15, 16, 25, 30 – 32) lub w obiekcie z okresu nowożytnego (obiekt nr 24). Również znalezione na arze nr 22 odłupki łuszczeniowy i fragment wióra należy wiązać z kulturą trzciniecką. Na stanowisku wystąpiły tylko 2 „czyste” obiekty trzcinieckie (obiekt nr 12 i nr 13) zinterpretowane jako jamy.

Fragmenty naczyń pozyskane z warstwy koncentrują się wyraźnie w południowo-zachodniej części stanowiska, gdzie wystąpiły również 2 wspomniane jamy. Brak ceramiki trzcinieckiej w obiektach niewielka w porównaniu z ceramiką przeworską ilość fragmentów sprawia, iż na badanym stanowisku zarejestrowano jedynie relikty krótkotrwałego epizodu osadniczego.

Kultura łużycka. W badanym zbiorze ceramiki wyróżniono 12 fragmentów, które zaklasyfikowano jako ułamki naczyń kultury łużyckiej. Są to fragmenty średniościenne, przeważnie o barwie brązowej lub ceglastej, fakturze gładkiej i domieszce średnioziarnistej. Większość materiału łużyckiego pochodząca z warstwy (ary nr 17, 22, 84) jest bardzo rozproszona i nie tworzy skupisk. Generalnie chronologię tych znalezisk można odnieść do epoki brązu.

Kultura przeworska. W czasie badań wykopaliskowych wydobyto 1024 (79,77% całości zbioru) fragmentów naczyń ceramicznych kultury przeworskiej, w tym 970 fragmentów naczyń lepionych ręcznie, 51 ułamków ceramiki wykonanej na kole i 3 fragmenty nieokreślone. Ze względu na znaczne rozdrobnienie materiału ustalenie typologii naczyń występujących na stanowisku jest niezwykle trudne i może być obciążone dużym błędem. Materiał uzyskany w trakcie badań nie ma też charakterystycznych form datujących, co wpływa na brak możliwości dokładnego wydatowania ceramiki w obrębie kultury przeworskiej. Jedyne zachowane w całości naczynie to płytka misa o zaokrąglonym dnie, wyraźnym załomie i wyodrębnionym wylewie. Tego rodzaju naczynia pojawiają się już w fazie B1, lecz opisana misa odpowiada typowi charakterystycznemu dopiero dla fazy B2.

Ceramika wykonana na kole, która wystąpiła na omawianym stanowisku, również nie daje możliwości dokładniejszej chronologicznej klasyfikacji materiału. Jedyne wyznacznikiem może być więc samo pojawienie się tego rodzaju ceramiki w Polsce Środkowej, co nastąpiło w fazie B2/C1. Ze względu na brak innych (poza ceramiką) zabytków datujących stanowisko Ciosny Folwark można wstępnie datować na fazę przejściową B2/C1, choć nie można wykluczyć szerszych ram chronologicznych dla tej osady.

Charakter i rozmieszczenie nieruchomych obiektów kulturowych, takich jak jamy i nietworzące układów doły posłupowe, oraz produkcyjnych (dwa paleniska i piec) może sugerować, iż mamy do czynienia z częścią peryferyjną osady, której zasadniczy obszar znajduje się prawdopodobnie na południe od linii planowanej autostrady.

Wczesne średniowiecze. Na stanowisku 72 wydzielono tylko 3 fragmenty ceramiki średniowiecznej, z czego 1 fragment pochodzi z obiektu nr 10 – jamy. W obiekcie tym nie występuje ceramika innych kultur. Ułamki średniowieczne są znacznie zniszczone, rozdrobnione i niecharakterystyczne.

Okres nowożytny. Materiały nowożytne stanowią 7,32% całości zbioru ceramiki na stanowisku i można datować je na XIX/XX w. Większość z nich pochodzi z nowożytnego obiektu (nr 24), w którym zachowały się też fragmenty nieokreślonej konstrukcji drewnianej.

Badania nie będą kontynuowane.

CIOSNY FOLWARK, st. 3,
gm. Zgierz, woj. łódzkie,
AZP 63-51

- ślady osadnictwa kultury trzcinieckiej
- ślady osadnictwa kultury łużyckiej (epoka brązu)
- osada kultury przeworskiej (późny okres wpływów rzymskich)
- ślady osadnictwa okresu nowożytnego (XIX/XX w.)

Badania wykopaliskowe, prowadzone od 27 kwietnia do 29 maja przez mgr Magdalenę Fedorczyk (Instytut Antropologii i Archeologii Wyższej Szkoły Humanistycznej im. A. Gieysztora). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pierwszy sezon badań. Całkowita powierzchnia odsłonięta podczas badań wykopaliskowych wyniosła 62 ary.

Stanowisko położone na glebie piaszczystej, około 250 m na południe od zabudowań miejscowości Ciosny Folwark i oddalone o około 200 m od rzeczki Ciosenki, będącej dopływem Dzierżazy, tworzącej w tym miejscu niewielkie rozlewisko. Znajduje się w pasie planowanej autostrady A2.

Kultura trzciniecka. Na stanowisku nr 73 pozyskano 16 fragmentów naczyń ceramicznych kultury trzcinieckiej, co stanowi 10% całego zbioru. Materiał wystąpił głównie w warstwie pozaobiektovej i jedynie 2 obiekty (nr 44 – jama i nr 58 – ognisko) zawierały w wypełniskach ceramikę omawianej kultury. Obiekty wystąpiły w dużej odległości od siebie: ob. nr 58 w południowo-zachodniej, a ob. nr 44 w północnej części wykopu.

Omawiane ślady osadnictwa kultury trzcinieckiej należy wiązać z położonym zaledwie około 50 m na zachód stanowiskiem nr 2 (A2-72), gdzie odkryto o wiele lepiej zachowane pozostałości osady, oraz traktować je jako wschodni skraj tejsze osady.

Kultura łużycka. Ceramikę naczyniową kultury łużyckiej reprezentują 23 fragmenty brzuśców (16% zbioru). Materiał ceramiczny wystąpił w warstwie pozaobiektovej oraz w 2 obiektach (nr 53 i nr 76). Oba obiekty zinterpretowane jako jamy znajdują się w południowo-wschodniej części wykopu.

Ze względu na brak fragmentów ornamentowanych oraz posiadających istotne cechy morfologiczne chronologię znalezisk oparto na cechach technologicznych i występowaniu niewielkiej ilości ceramiki „łużyckiej” na sąsiednim stanowisku nr 2 (A2 72), datując analizowany podzbiór na epokę brązu.

Kultura przeworska. Materiały archeologiczne z tego okresu reprezentują 93 fragmenty naczyń ceramicznych (64% zbioru). Większość z nich wystąpiła luzem w warstwie pozaobiektovej, a jedynie 7 fragmentów pozyskano z 5 obiektów (nr 7 – jama, 44 – jama, 57 – jama, 62 – jama, 87 – dół posłupowy). W obiekcie nr 44 jeden ułamek ceramiki znaleziono na złożu wtórnym.

Ze względu na znaczną przewagę materiału ceramicznego kultury przeworskiej oraz analogicznej jej dominacji na sąsiednim stanowisku można uznać z dużym prawdopodobieństwem, że zdecydowaną część obiektów pozbawionych ceramiki należy łączyć z kulturą przeworską. Koncentracja materiału ceramicznego objęła północną część wykopu, natomiast obiekty wyraźnie wystąpiły wzdłuż jego południowej granicy. Rozbieżność taka mogła zostać spowodowana częściowym spływem materiału spowodowanym ukształtowaniem terenu oraz dużym stopniem zniszczenia stanowiska przez współczesną działalność rolniczą.

Większość ziemnych obiektów kulturowych stanowią jamy, których funkcję trudno ustalić (70 obiektów), następnie ogniska (12 obiektów), których pewną koncentrację zaobserwowano na arach nr B40 i B50, doły posłupowe (10 obiektów), z których w skupisku wystąpiły ob. nr 77, 78, 81, 85, 86, 87, 88 koncentrując się w południowo-wschodniej części wykopu. Niestety brak możliwości poszerzenia przestrzeni badawczej w kierunku południowym uniemożliwił pełną interpretację omawianych śladów po słupach oraz uchwycenie południowej granicy osady.

Fragmenty ręcznie lepionych naczyń ceramicznych stanowiły zdecydowaną większość. W czasie badań pozyskano tylko jeden fragment naczynia toczonego.

Wystąpienie na stanowisku ceramiki toczonej na kole oraz fragmentów ceramiki ręcznie lepionej o czarnych wyświecanych powierzchniach zdaje się wskazywać na umieszczenie materiału raczej w późnym okresie rzymskim. Niestety brak możliwości dokładnego określenia cech morfologicznych na-

czyn nie pozwala na ulokowanie analizowanego podzbioru w węższych ramach chronologicznych.

Okres nowożytny. Na omawianym stanowisku pozyskano 6 fragmentów naczyń nowożytnych z końca XIX i początku XX w. Ułamki brzuśców wystąpiły jedynie luzem w warstwie pozaobiektywnej i należy je prawdopodobnie łączyć z funkcjonowaniem gospodarstwa rolnego, którego pozostałości odkryto na sąsiednim stanowisku.

Badania nie będą kontynuowane.

DANISZEW, st. 19,
gm. Kościelec,
woj. wielkopolskie,
AZP 58-43/78

- ślad osadniczy z wczesnej epoki brązu
- ślad osadniczy kultury łużyckiej
- osada kultury przeworskiej
- osada z fazy D wczesnego średniowiecza
- ślad osadniczy z okresu późnego średniowiecza i nowożytności

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone od 12 czerwca do 3 sierpnia pod kierunkiem Andrzeja Michałowskiego (Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w związku z planowaną budową autostrady A2. Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pierwszy sezon badań.

Wyniki badań zostały opublikowane w „Wielkopolskich Sprawozdaniach Archeologicznych”, t. 6, 2003, s. 277-285.

Badania będą kontynuowane.

DANISZEW, st. 21, gm. *loco*,
woj. wielkopolskie,
AZP 58-44/90

- ślady osadnictwa ludności kultury pucharów lejkowatych
- ślady osadnictwa ludności związanej z horyzontem trzcinieckim
- osada ludności kultury pomorskiej ze starszego okresu przedrzymskiego
- ślad osadnictwa ludności kultury pomorskiej
- osada ludności jastorfskiej
- osada ludności kultury przeworskiej z młodszego okresu przedrzymskiego i późnego okresu wpływów rzymskich
- osada z fazy C—D wczesnego średniowiecza

Badania prowadził mgr Daniel Żychliński (autor sprawozdania, Ośrodek Naukowo-Konserwatorski PKZ sp. z o.o., Poznań) przy współpracy mgr Justyny Żychlińskiej wraz ze studentami: Moniką Wołoszyńską, Katarzyną Majek oraz Łukaszem Majcherem. Prace finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad w Warszawie.

Badania podjęto w związku z planowaną budową autostrady A2, której przebieg kolidował z obszarem stanowiska.

Wieś Daniszew leży we wschodniej Wielkopolsce, w kolanie Warty. Stanowisko jest zlokalizowane na południowo-wschodnim krańcu wsi, około 350 m na południe od rzeki Kiełbaski, lewego dopływu Warty. Ponadto jest ono przecięte na pół drogą asfaltową biegnącą z Koła do Daniszewa. Samo stanowisko jest posadowione na dnie doliny, na lekkim wyniesieniu, które ze wszystkich stron otaczają tereny podmokłe, często zalewane w momentach przyboru pobliskiego cieku.

Zbadano obszar 34 400 m², na którym odsłonięto 1741 obiektów nieruchomych. Większość z nich była związana z osadnictwem ludności kultury przeworskiej z faz A2-A3 młodszego okresu przedrzymskiego. Następne pod względem liczności występowania były pozostałości z okresu wczesnego średniowiecza, kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich, kultury jastorfskiej i pomorskiej. Zarejestrowano również ślady ludności neolitycznej kultury pucharów lejkowatych i wczesnobrązowej związanej z horyzontem trzcinieckim. Dzięki wysokiemu poziomowi wód gruntowych dobrze zachowały się drewniane elementy konstrukcyjne. Na stanowisku odsłonięto kilka-